

هو الحکیر الخلیع

خردنامه صدر

فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه اسلامی

سال ۲۳، شماره ۴؛ پیاپی ۹۲

تابستان ۱۳۹۷

صاحب امتیاز: بنیاد حکمت اسلامی صدرا
مدیر مسئول و سردبیر: آیت الله سید محمد خامنه‌ای

هیئت تحریریه

آیت الله سید محمد خامنه‌ای رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا
دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی استاد دانشگاه تهران
دکتر غلامرضا اعوانی استاد دانشگاه شهید بهشتی
دکتر رضا داوری اردکانی استاد دانشگاه تهران
دکتر کریم مجتهدی استاد دانشگاه تهران
دکتر سید مصطفی محقق داماد استاد دانشگاه شهید بهشتی
دکتر مقصود محمدی دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی

ویراستار دکتر مقصود محمدی
مدیر اجرایی مهدی سلطانی گازار
مترجم انگلیسی دکتر رؤیا خوئی
ویراستار انگلیسی دکتر علی نقی باقرشاهی

شاپا: ۰۸۷۴ - ۱۵۶۰

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی مصلا، مجتمع
امام خمینی (ره)، ساختمان ۱۲، بنیاد حکمت اسلامی صدرا

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹

دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳

تلفن: (مقالات) ۸۸۱۵۳۲۲۱

(اشتراک و فروش) ۸۸۱۵۳۵۹۴

پست الکترونیک: siprin@mullasadra.org

پایگاه اینترنتی: kherad.mullasadra.org

چاپخانه: نقره آبی

فهرست مطالب

- سرمقاله ۳
- انحصار جهت قضایا در ضرورت و امکان ۵
دکتر احمد احمدی
- تبیین حکیم ملاسلیمان گیلانی از حرکت‌شناسی ابن‌سینا؛
مقدمه تحلیلی و تصحیح رساله الحركة والسکون والزمان ۱۳
دکتر محمد جواد اسماعیلی
- رساله الحركة والسکون والزمان ۲۸
سلیمان بن محمد الجیلانی
- تبیین دیدگاه عبدالرزاق لاهیجی درباره عالم مثل معلقه و نقد
آن ۳۷
دکتر زکریا بهارنژاد
- هم‌معنایی صفات و بیصفتی ذات ۵۱
دکتر حسین عشاقی
- مقایسه آراء فارابی و ابن‌سینا با ارسطو درباره جوهریت نفس،
بمنظور فهم نظر آنها در مورد تجرد و جاودانگی نفس ۷۱
دکتر قاسم پورحسن، حسین قلی‌زاده چیچاق
- آموزه «سعادت و رستگاری» از منظر ابن‌سینا ۸۹
دکتر شمس‌الله سراج، هادی حبیبی منش
- تحلیل و بررسی برهان صدیقین ابن‌سینا با تأملی
در ساختار و حدود منطقی آن ۱۰۳
دکتر سید محمد انتظام
- خلاصه سخنرانیهای برگزیده بیست و دومین همایش
بزرگداشت حکیم صدرالمتألهین شیرازی (ملاصدرا) ۱۱۹

۱. بنابر تأییدیه شماره ۳/۱۳۷۰۸۵ مورخه ۹۱/۰۷/۰۲ از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، خردنامه صدرا دارای درجه علمی - پژوهشی است.
۲. خردنامه صدرا در پایگاه‌های زیر نمایه میشود:
- پایگاه مجلات تخصصی فلسفه جهان؛

Philosopher's Index

- پایگاه استنادی علوم اسلامی؛ ISC

- پایگاه مجلات تخصصی نور؛ Noormags

- بانک اطلاعات نشریات کشور؛ Magiran

راهنمای تدوین مقاله

- خردنامه صدرا بطور تخصصی فقط مقالاتی را که مربوط به حوزه فلسفه و علوم عقلی، مستدل و مستند به منابع معتبر باشد، برای چاپ میپذیرد.
- مقالات ارسالی باید مبتنی بر تحقیق و حاوی نکته‌ی بدیع و ابتکاری باشد، از نظم و انسجام منطقی لازم برخوردار باشد و اصول نگارش و اصالت زبان فارسی در آن بدقت رعایت شود.
- مقالات باید دارای چکیده (حدود ده سطر) و کلیدواژگان (حداکثر ده واژه) بوده و چکیده و کلیدواژگان انگلیسی نیز به آن ضمیمه شده باشد.
- لطفاً در ابتدای مقاله، عنوان مقاله، نام نویسنده، رتبه علمی و محل فعالیت (هرکدام بدو زبان فارسی و انگلیسی) و نیز نشانی بصورت دقیق در برگه‌ی جداگانه ذکر گردد.
- چنانچه مقاله برگرفته از پایان‌نامه یا طرح پژوهشی باشد یادآوری آن در ابتدای مقاله الزامی است.
- مقالات به رایانامه (ایمیل) مجله ارسال گردد. حتماً مرقوم شود «مربوط به خردنامه صدرا».
- رعایت اصول نشانه‌گذاری و ذکر نامهای غیرفارسی بزبان اصلی و نیز برجسته کردن نقل قولها ضروری است.
- مقالات ارسالی نباید قبلاً در جایی بچاپ رسیده باشد و ارسال آن نیز برای خردنامه صدرا تعهدی نسبت به چاپ ایجاد نمیکند اما خردنامه از حق تجدید چاپ و نیز نشر مقالاتی که پس از داوری دقیق و تأیید هیئت تحریریه بچاپ برسد، بصورت‌های رایج دیگر بزبان فارسی و دیگر زبانها برخوردار خواهد بود.
- مقالات ارسال شده بهیچ وجه مسترد نخواهد شد.
- خردنامه صدرا در ویرایش مطالب با حفظ محتوا و مفاد آزاد است.
- مسئولیت محتوا و مضمون مقالات بعهده مؤلف است و چاپ آن در این فصلنامه تنها برای عرضه و تلاقی افکار است و دلیل بر تأیید آن نیست.
- ارجاع به آثار ملاصدرا باید منطبق بر چاپ بنیاد حکمت اسلامی صدرا باشد.

شیوه ارجاعات

- ارجاعات در خردنامه صدرا بصورت پاورقی است؛ با ذکر نام خانوادگی نویسنده، نام کتاب، شماره جلد، شماره صفحه.
- در مواردی که بلافاصله به منبع قبلی ارجاع داده شود از کلمه همان و شماره صفحه و در صورتی که شماره صفحه نیز یکی باشد از واژه همانجا استفاده شود.
 - در مورد مجلات و مجموعه مقالات عنوان مقاله ذکر گردد.
 - در ارجاع به منابع غیرفارسی، عنوان اصلی کتاب ذکر شود. بجای واژه‌های همان و همانجانب نیز بترتیب از علامتهای *ibid* و *idem* (بصورت ایتالیک) استفاده شود.
 - در فهرست منابع، مشخصات کامل کتاب‌شناسی هر منبع بصورت زیر فهرست گردد:
— کتابها: نام خانوادگی مولف، نام مولف. عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، مترجم، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: مطهری، مرتضی، مسئله شناخت، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۸۰.
— مجلات: نام خانوادگی مولف، نام مولف. «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، نام مجله (بصورت سیاه و ایتالیک)، سال، شماره مجله، سال نشر.
مثال: اعوانی، غلامرضا. «چرا ملاصدرا را صدرالمتألهین نامیده‌اند؟»، خردنامه صدرا، ۲، ۱۱، ۱۳۸۴.
— مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام مولف، «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، گردآورنده یا ویراستار، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: ابراهیمی دینانی، غلامحسین، «جایگاه ملاصدرا در فرهنگ علوم عقلی»، مکتب ملاصدرا و فلسفه‌های غربی، زیر نظر سیدمحمد خامنه‌ای، تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۸۵.
— در مورد منابع غیر فارسی نیز بهمین شیوه عمل شود.

در آستانه فصل خزان امسال، این شماره از خردنامه صدر را بدست حکمت‌جویان میرسد که فصل خزان و برگریزان ثمرات درخت نبوت و عزا و ماتم بر سالار و سید شهیدان است. در این تقارن نکته‌هاست که خردمندان می‌یابند و میربایند. نخست آنکه آنچه را حکیمان در حکمت‌آموزی نظری آموختند و هر آن شیوه بهزیستن و خوشبختی گزیدن را که در طول زمان به نمایش گذاشتند، این امام حکیمان و یارانش در نیمروزی از عاشورا در سرزمینی بنام نینوا یا کربلا به صحنه عمل درآوردند و ابواب و فصول حکمت نظری و حکمت عملی و اخلاق و فتوت و بالاتر از همه، عشق الهی را در کوتاهترین زمان به تاریخ نشان دادند.

دوّم آنکه بسیاری اندیشمند و حکیم و دانا و راه‌آموز بشر، در تعریف و معنای زندگی و راه خوشبختی و عاقبت نیک سخنها گفتند و شیوه‌ها نشان دادند، اما در این روز بزرگ تاریخ، امام شهدا و یارانش، یک به یک، در کوتاهترین رفتار خود در کلام و خطاب و

در نبرد و هم‌وردی شیرمردانه و برکف داشتن جان‌گرانمایه، معنای حقیقی زندگی و خوشبختی و پایان نیک عمر کوتاه بشری را به جهان و آیندگان هویدا ساختند. شاگردان این مکتب، معنی حیات انسانی را آمیخته‌یی از عقیده و اخلاص و توحید از یکطرف و آزادگی و شجاعت و تیغ کشیدن بر روی خصم خدا و خلق، از سوی دیگر معرفی کردند، و حتی نوآموزانی چون حرّ ریاحی، در یک لحظه عمر خود، خود را از بند دنیاپرستی رهانیدند و به جمع نیکفرجامان اولوالالباب پیوستند، چه رسد به مردان سالخورده‌یی که همه قلل رفیع فرهنگ والای اسلام و قرآنی بودند و شیرمردانی از اهل بیت پیامبر (ص) که جهان را در برابر عظمت خود بسیار حقیر و کوچک میدیدند و مرگ با عزت را شیرینتر از عسل میدانستند. امام شهیدان، که خود مظهر تمام اسماء الهی شده بود، اسمائی که یکایک آنها را باری تعالی روز نخست بشریت به آدم آموخته بود، بمنصه ظهور آورد.

ارواح این حلقه زرین خلقت، اسطوره‌گان تاریخ بشریت، گویی همان مدبران قدسی ملکوتی بودند که برای تربیت انسان و آموختن و دادن الگوی یک زندگی جاوید پر سعادت به او، از آسمان بر زمین آمده بودند تا اخلاص و اخلاق و فداکاری و فتوت و بالاتر از همه، عاشقی را به نسل همه بشر بیاموزند و درخت حکمت را که خصم شیطان و شیطانیان است، آبیاری نمایند و آنها را به خرد و خردورزی رهنما گردند.

السلام علی‌الحسین و علی‌الارواح التي حلت بفنائها